

O násilnom hubení ľudských bytostí. Úvahy grófa de Maistre

Joseph de Maistre

4. novembra 2020 ✚ *História* ✚ *Francúzska revolúcia*

Panovník kráľovstva Dahomey z afrického vnútrozemia sa nanešťastie nemýlil, keď nejakému Angličanovi povedal: „Boh stvoril svet pre vojnu. Všetky kráľovstvá, malé i veľké ju vždy praktizovali, hoci pri tom vychádzali z rozličných princípov.“ Dejiny bohužiaľ dokazujú, že vojna je v istom zmysle habituálny stav ľudstva a ľudská krv musí takpovediac bez prestávky vždy niekde na zemeguli tiecť a mier je pre každý národ vždy iba dočasný. Ako príklad možno spomenúť zatvorenie Jánusovho chrámu za Augusta, alebo len jeden jediný rok bez vojny za vlády Karola Veľkého. Alebo veľmi krátke trvanie Ryswického mieru v roku 1697 a rovnako krátke trvanie Karlovskeho mieru v roku 1699, kedy nebolo počuť o vojne ani v Európe ani v známom svete. Ale toto sú len výnimky. Ale ktože ho vie, čo sa dialo v iných častiach sveta v tých časoch? Toto končiace storočie začalo pre Francúzsko krutou vojnou, ktorá skončila až dohodou z Rastattu z roku 1714. V roku 1719 vyhlásilo Francúzsko vojnu Španielsku, ktorá skončila Parížskou dohodou z roku 1727. Zvolenie poľského kráľa v roku 1733 vojnu obnovilo. Mier sa dohodol v roku 1736 a o štyri roky neskôr vypukla strašná vojna o rakúske dedičstvo a trvala až do roku 1748.

Mier, ktorý mal vyliečiť zranenia z osemročnej vojny o osem rokov skončil, keď anglické ambície prinútili Francúzsko opäť zdvihnúť zbraň. Sedemročná vojna je dobre známa. Po pätnástich rokoch pokoja zatiahla Americká revolúcia Francúzsko do novej vojny, ktorej dôsledky nedokázal ľudský rozum predvídať. Mier bol podpísaný v roku 1782 a o sedem rokov neskôr vypukla Revolúcia. Stále pokračuje a podnes stála Francúzsko možno tri milióny životov. Ak teda uvažujeme len o Francúzsku, tak za 69 rokov máme 40 rokov vojen. Ak sú niekde šťastnejšie národy, inde sú zasa národy menej šťastné. Nestačí pozeráť len na jedno miesto na zemeguli v jednom časovom intervale, ale treba vidieť dlhú šnúru masakrov a vraždenia, ktorá poznačila každú jednu stránku dejín. Vojna zúri bez prerušenia ako neprestajná horúčka sprevádzaná krutými záchvatmi. Drahý čitateľ, pozri sa na historické udalosti od počiatku úpadku Rímskej republiky.

Márius v jednej bitke zahubil dvestotisíc Kimbrov a Teutónov, Mithridatés pobil osemdesiat tisíc Rimanov, Sulla zabil deväťdesiat tisíc mužov v bitke pri Boiótii a sám desaťtisíc stratil. Potom prišli proskripcie. Caesar sám pobil vo svojich bitkách možno milión mužov (pred ním držal ten smutný rekord Alexander). Augustus na chvíľku zatvoril Jánusov chrám, ale zavedením principátu ho otvoril na nasledujúcich dvesto rokov. Niekoľko dobrých cisárov dalo svojmu štátu na čas oddýchnuť, ale vojna nikdy neutíchla celkom a za obliehania „dobrého“ Tita zahynulo v Jeruzaleme šesťstotisíc ľudí. Vraždenie, ktoré spôsobili rímske légie, je naozaj ohromujúce. A aké vojny a aké bitky prišli s Konštantínom! Licinius stratil pri Cibalis dvadsaťtisíc, pri Adrianopole tridsaťštyritisíc a stotisíc pri Chrysopole.

Severské národy sa dali do pohybu. Frankovia, Góti, Húni, Lombardovia, Aláni, Vandali a iní sa vrhli na Impérium a roztrhali ho na kusy. Attila podrobil Európu ohňom a mečom. Frankovia zabili viac než

dvestotísíc svojich vlastných pri Chalons a Góti, ktorí prišli o rok, ich stáli ešte viac. Počas menej ako sto rokov bol Rím tri razy spustošený, v Konštantínopole vypukla vzbura a stála štyridsaťtisíc životov. Góti ovládli Miláno a zabili tristotísíc domácich. Totila vyhubil celú populáciu Tivoli a ďalších deväťdesiattisíc pri dobytí Ríma. Zjavil sa Mohamed a meč a korán ovládli dve tretiny sveta. Saracéni plávali od Eufratu ku Guadalquiviru. Ohromné Syrakúzy boli zrúcané až do základov. V jednej námornej bitke pri Konštantínopole padlo tridsaťtisíc Saracénov a Pelágus zabil dvadsaťtisíc na súši. To pre Saracénov vôbec nič neznamenalo, ale ich príval narazil na franského génia na rovinách pri Tours, kde si syn prvého Pipina, Karol Martel uprostred tristotísíc mŕtvov dal to strašné priezvisko, pod ktorým ho poznáme doteraz. Islam sa usadil v Španielsku, kde narazil na nezmieriteľného rivala. Asi nikdy nebolo vidieť viac slávy, viac veľkosti a väčšie jatky, ako počas osem storočí trvajúcich bojov medzi kresťanmi a moslimami v Španielsku. Niektoré výpravy a bitky stáli dvadsať, tridsať ba aj osemdesiattisíc životov.

Karol Veľký vystúpil na trón a nastalo pol storočia vojen. Každý rok vykonal nad nejakou časťou Európy rozsudok smrti. Neúnnavný dobyvateľ vyhladil bojovné a mocné národy Európy tak, ako Caesar vyhladil zženštilé ázijské národy. Normani začali dlhú sériu lúpežných nájazdov a krutostí, pred ktorými sa stále trasieme od strachu. Nesmierne dedičstvo Karola Veľkého sa rozpadlo na kusy. Žiadostivosť ho pokryla krvou a v bitke pri Fontenay sa meno Frankov navždy vytratilo z dejín. Itáliu pustošili Saracéni, Francúzsko, Holandsko, Anglicko a Nemecko pustošili Normani, Dáni a Maďari. Barbari konečne sformovali svoje národy a štáty skrotli. Táto tepna už nekrvácala, ale ihneď sa s krížovými výpravami otvorila nová. Európa sa vrhla na Áziu. Džingischán a jeho potomkovia si podrobili a vypálili svet od Číny až po Čechy, Francúzi, ktorí niesli kríž proti Saracénom ho niesli aj proti kacírom v krutej Albigenskej vojne. Pri Bouvines zahynulo tridsaťtisíc mužov. O päť rokov neskôr padlo osemdesiattisíc Saracénov pri Damiette. Ghibelíni a Guelfovia rozpútali konflikt, ktorý na niekoľko storočí zafarbil Itáliu krvou.

Oheň občianskej vojny vzbĺkol v Nemecku. Potom Sicílske večpery. Za vlády Edwarda a Filipa z Valois sa na seba Francúzsko a Anglicko oborili s takou brutalitou, že ju považujeme za úplne novú éru vo svete masakrovania. Potom pogromy na Židov. Bitka pri Poitiers. Pri Nikopole. Tamerlán si zopakoval Džingischánove úspechy. Vojvoda burgundský zavraždil vojvodu orleánskeho a krvavý spor medzi ich rodinami sa začal. Bitka pri Agincourte. Husiti ohňom a mečom nivočili Nemecko. Mehmed II. nastúpil na trón a tridsať nepretržitých rokov viedol vojny. Anglicko, vykázané naspäť na pôdu rodného ostrova, sa vďaka sporu Lancasterov a Yorkov kúpalo v krvi. Burgundská dedička pripojila svoje štáty k Rakúsku a v jej svadobnej zmluve stojí klauzula o stáročia trvajúcim vraždení medzi Baltom a Stredozemím.



zdroj: wikimedia commons

Objav Nového sveta znamenal rozsudok smrti pre tri milióny Indiánov. Na svetovej scéne sa objavili Karol V. a František I. a z každej stránky ich dejín strieka prúdi krv. Vláda Sulejmana Nádherného. Bitka pri Moháči. Obliehanie Viedne a Malty. A potom je tu jeden nemecký kláštor, z ktorého vyjde jeden z najväčších trestov pre hriech ľudstvo – Luther. Nasleduje ho Kalvín. Sedliacka vojna. Tridsaťročná vojna. Občianska vojna vo Francúzsku, masaker pri Cevenes, bartolomejská noc, vražda Henricha II, Henricha IV, Márie Stuartovej, Karola I a konečne, z tej istej zbierky, Francúzska revolúcia.

Nebudem viac pokračovať v tomto strašnom katalógu. Naše a aj to predchádzajúce storočia sú nám až pridobre známe. Ak pôjdete späť, ku zrodu národov, ak budete skúmať národy na všetkých možných stupňoch vývoja, od úplných barbarov až po najrozvinutejšie civilizácie, vždy nájdete vojny. A to je primárna príčina pre ktorú neprestáva ľudská krv nikdy tiecť. Občas tečie hojnejšie len na nejakom obmedzenom území, ale jej tok nikdy neustáva. Toto krvácanie vďaka Prozreteľnosti, čas od času naberie mimoriadnu silu takými udalosťami, ako boli púnske vojny, triumvirát, Caesarove víťazstvá, vpád barbarov, krížové výpravy, náboženské vojny, vojna o španielske následníctvo alebo Francúzska revolúcia. Kto vie, či by sme nevedeli zostaviť tabuľku podobnú tým, ktoré sa používajú v meteorológii a nevedeli po stáročia trvajúcich pozorovaniach odhaliť nejaké zákonitosti? Buffon vcelku jasne dokazuje, že veľká časť zvierat je určená na násilnú smrť. Zjavne by mal do svojho výskumu zahrnúť aj ľudí, ale zatiaľ nech fakty hovoria samé za seba.

Je tu však priestor na pochybnosť, či je táto násilná záhuba vo všeobecnosti naozaj takým veľkým zlom, ako sa verí. Prinajmenšom je to jedno z tých ziel, ktoré sa do usporiadania vecí vkradnú, keď sú všetky veci násilnícke a proti prirodzenosti a násilná smrť potom predstavuje kompenzáciu tohto stavu.

Keď ľudská duša stratí silu pre lenivosť, pre odpad od viery, pre gangrenózne neresti, ktoré sprevádzajú civilizačný pokrok, môže byť znova obnovená iba krvou. Samozrejme nie je jednoduché vysvetliť, prečo vojna za rozličných okolností rozlične účinkuje. Ale s istotou je možné ľudstvo chápať ako strom, na ktorom neviditeľná ruka záhradníka nepretržite pracuje a ktorej zásahy mu prinášajú úžitok. Strom môže trpieť, ak je poškodený kmeň, alebo je príliš rozbuštená koruna. Kto pozná rozmery ľudského stromu? Čo vieme je, že zabíjanie bez miery je vždy spojené s obyvateľstvom, ktoré prekročilo svoju mieru. Stačí sa pozrieť na staroveké grécke demokracie a Španielsko pod arabskou vládou. Moralizovanie nad vojnou nemá zmysel.

Človek nepotrebuje byť mimoriadne múdry aby pochopil, že keď je veľa zabitých, tak tých čo prežili je menej, než ich bolo predtým. Tak aj strom, ktorému vyrežú pár konárov ich potom bude mať menej. Treba pozorovať výsledky takéhoto zásahu. Vieme predsa, že šikovný záhradník strom netvaruje k márnemu bujneniu koruny, ale k plodeniu, chce ovocie, nie listy, či drevo. Skutočné plody ľudskej prirodzenosti – umenie, veda, veľké podujatia, impozantné vynálezy, mužné cnosti – sú nutné najmä v stave vojny. Vieme, že národy dosiahli najväčšie úspechy a dokázali svoju mimoriadnu veľkosť najmä po dlhých a krvavých vojnách. Najslávnejšie obdobie Grécka bola hrozná epocha Peloponézskej vojny, Augustov vek nasledoval hneď po občianskej vojne a proskripciách, francúzsky génius bol vytesaný Ligou a vyhladený Frondou, všetci veľikáni storočia kráľovnej Anny sa zrodili v politických búrkach. Krv je hnojivom rastliny, ktorú voláme génius.

Pýtam sa, či tí, ktorí tvrdia, že umenie je priateľom mieru vedia čo hovoria? Bolo by nutné toto tvrdenie vysvetliť, pretože ja nevidím nič menej podobné mieru, ako storočia v ktorých žili Alexander, Perikles,

Augustus, Lev X., František I., Ľudovít XIV., či kráľovná Anna. Je vôbec možné, aby prelievanie ľudskej krvi nemalo závažnú príčinu a závažný následok?

Uvažujme. Dejiny aj bájky, moderná psychológia aj starobylá tradícia nám poskytujú dostatok materiálu na zamyslenie. Nehanbime sa premýšľať o tom rovnako, ako o tisícoch iných, menej vážnych vecí. Medzitým burcujme proti vojne a učme našich panovníkov, aby ju nenávideli. Ale nepodľahnime Concordetovmu snu, snu „filozofa“ tak milovaného Revolúciou, ktorý usilujúc o zdokonalenie potomstva, celý život premrhal v príprave nešťastia a biedy, ktoré dopadli na toto pokolenie.



Bitka pri Viedni, zdroj: snapy goat

Je len jeden spôsob ako skončiť s vojnami a to je odstránenie tých neporiadkov, ktoré k tomuto hroznému spôsobu očisty vedú.

V gréckej tragédii zvanej Orestes je Helena bohmi unesená do neba pred spravodlivým hnevom Grékov a umiestnená medzi svojim bratmi – Kastorom a Polydeukésom – ukazuje cestu moreplavcom. Apolón túto čudnú apoteózu ospravedľňuje takto: „Helenina krása bola len nástroj, ktorí bohovia použili aby obrátili Grékov a Trójanov proti sebe, preliali tak ich krv a uhasili nepravosť ľudí, ktorí sa stali príliš početnými“.

Apolón to povedal veľmi dobre. Ľudia zhromaždili oblaky a potom sa sťažovali keď sa strhla búrka. „Hnev kráľov vyzbrojuje zem, hnev nebies ozbrojuje kráľov.“

Viem, že vo všetkých týchto úvahách musíme čeliť smutnému pohľadu na nevinných, ktorí trpia spolu s vinníkmi. Ale bez toho, aby sme túto nesmierne ťažkú otázku hlboko skúmali môžeme ju vysvetliť vo svetle stáročia starej dogmy – nevinný trpí pre dobro vinníka. Zdá sa mi, že práve táto prastará dogma viedla ku zvyku prinášať obety, ktorý nachádzame všade, ktorý bol chápaný ako prospešný pre živých i mŕtvych, zvyku, ktorý nás síce neprivádza do údivu, ale ktorého pôvod nie je ľahké odhaliť.

Obeta seba samého, známa v staroveku, pramení v tej istej dogme. Décius „veril“, že obetovaním svojho života dosiahne od božstva odvrátenie zla, ktoré ohrozovalo jeho vlasť. Kresťanstvo túto dogmu, ktorá je človeku tak dokonale prirodzená a pritom tak ťažko pochopiteľná, posvätilo. Takže v srdci Ľudovíta XVI., či v srdci svätej Alžbety mohla byť pohnútkou a úmysel spasť Francúzsko.

Občas niekoho počujeme spýtať sa načo sú dobré všetky tie podivnosti, tie obete samých seba, ktoré isté rehoľné rády vykonávajú. Úplne rovnako sa môžeme pýtať načo je dobré Kresťanstvo, ktoré spočíva na úplne rovnakom zdôraznení tej istej dogmy o nevinnosti platiacej za zločin. Autorita, ktorá potvrdila tieto rehole, vybrala istých mužov a oddelila ich od sveta, aby z nich urobila sprievodcov.

Vo vesmíre nie je nič len násilie, ale nás už skazila moderná filozofia, ktorá nám hovorí že „všetko je dobré“, zatiaľ čo diabol všetko poškrnil a tak vo veľmi skutočnom zmysle je „všetko z diabla“, pretože už nič nie je na svojom mieste. Osnova systému nášho stvorenia bola úmerne umenšená a všetky súvisiace pravidlá zhody a harmónie sa pominuli. „Všetko stvorenie narieka“ a tiahne s námahou a bolesťou k inému usporiadaniu vecí. Pozorovatelia veľkých ľudských katastrof sú vystavení týmto smutným úvahám. Ale nestrácajme odvahu, niet trestu, ktorý neočisťuje, niet neporiadku, ktorý by Večná Láska neobrátila proti samotnému zlu. Je dobré udržať si uprostred všeobecnej revolúcie aspoň hmlisté vnímanie plánov Prozreteľnosti, aj keď na našej pozemskej púti nikdy nebudeme vidieť celý obraz a často sami seba oklameme, ale vari nie sú všetky vedy, okrem exaktných, odkázané len na takéto logické závery? A ak sú naše projekcie prijateľné, ak pre ne jestvuje analógia a ak sú postavené na všeobecne akceptovaných ideách, ale predovšetkým ak sú nám nám ku prospechu a robia z nás lepších ľudí, čo im potom chýba, ak aj nie sú pravdivé?

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/o-nasilnom-hubeni-ludskych-bytosti-uvahy-grofa-de-maistre/>